

BİLİŞİM SUÇLARI KAPSAMINDA SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARIN İNCELENMESİ

Emre Cihan ATEŞ¹

Ahmet SALUK²

Özet

Çocuklar hayatımızda çok önemli yer tutmakta olup, geleceğimizin teminatıdır. Özellikle bilişim sistemlerinin gelişimi ile yeni oyunların ve ilgi çekici uygulamaların varlığı onlara daha iyi eğitim verebilmek adına bir fırsattır. Fakat unutulmamalıdır ki her şey amacına uygun kullanıldığında iyidir, özellikle internet ortamı çocukların yanlış bir şeyler öğrenmesine de neden olabilmektedir. Çünkü suç davranışı rahatlıkla öğrenilebilmektedir. Çocuklar, yetişkinlere nazaran daha bilgisiz ve daha savunmasız kişilerdir. Suç davranışının çocuklar üzerindeki etkisi, yetişkinlere göre çok daha fazla olmaktadır. Bu yüzden bu çalışmada, bilişim suçunun Türkiye örneklemindeki çocuk şüphelileri, Türkiye İstatistik Kurumunun verileri üzerinden incelenmiştir. Yapılan analizden elde edilen bilgilerin, aileler, eğiticiler ve ilgili makamlar tarafından yapılacak suçu önleyici çalışmalara önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: bilişim, çocuk, suç, bilişim suçu, mağdur

EXAMINATION OF JUVENILE WHO ARE PUSHED TO CRIME IN INFORMATION TECHNOLOGY CRIMES

Abstract

Children are very important in our lives and are the guarantee of our future. Especially with the development of information technology systems, the presence of new games and interesting applications is an opportunity to give them better education. But it should not be forgotten that everything is good when used properly for its purpose, especially the internet environment can cause children to learn something wrong. Because criminal behavior can be learned easily. Children are more uninformed and more vulnerable than adults, crime effect on children is much greater than that of adults. Therefore, the sample of child victims of informatic crimes in Turkey has been

¹Öğr. Gör., Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, Güvenlik Bilimleri Bölümü. emre_cihan_ates@hotmail.com

²Öğr. Gör., Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, Güvenlik Bilimleri Bölümü. ahmetsaluk@gmail.com

examined by using data from Turkish Statistical Institute in this study. The information obtained from the conducted analysis is considered to contribute significantly to the crime preventive processes carried out by the relevant authorities, families and trainers.

Keywords: information technology, juvenile, crime, cybercrime, victim

Giriş

Çocukluk ve devamında gelişen ergenlik evresi, insanda topluma uyum sağlama girişimlerinin en yoğun yaşandığı süreçtir (Kurtuluş ve ark., 2009). Çocukların genelde rol modeller vardır ve henüz her şeyi yeni öğrenen çocuk, bu modeller gibi davranarak, topluma uyum sağlamaya çalışmaktadır (Brown ve Trevino, 2014).

Topluma uyum sağlama girişimlerinde, mevcut sosyal yapıdan, çocuğun kendi tutumlarına kadar birçok faktör etkilidir ve bu sebeple de topluma uyum sağlamanın her zaman başarıya ulaştığı ya da hep doğru insan figürlerinin rol model alındığı söylenemez. Başarısız sosyalleşmeler ise, öğrenmeye açık, henüz iyiyi ve kötüyü ayırt edemeyen çocukların, suça yönelmelerine sebep olabilmektedir (Polat, 2004; Işıқтаç,1999).

Çocukların suç davranışına yönelmeleri, Çocuk Koruma Kanununun (2005) 3'üncü maddesinin a bendinin 2'nci fıkrasında "Suça sürüklenen çocuk: Kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuğu ifade eder." şeklinde tanımlanmıştır.

Çocuk yetişkinliğe geçişteki evrilme aşamasında; aileden, arkadaştan, okuldan vb. birçok yerden toplum normalizasyonuna ilişkin bir şeyler öğrenir (Acar ve ark., 2015). Özellikle son yıllarda bilişim teknolojilerinin hayatımızdaki önemini giderek arttığını da ifade edersek, topluma uyum sağlama ve toplumu sanal ortamlarda tanımanın, özellikle yaş ortalaması düşük çocuklarda da artık doğal hale geldiği söylenebilmektedir. İfadelere örnek olarak, TÜİK tarafından 6-10 yaş ve 11-15 yaş arası çocukların bilgisayar, internet ve cep telefonu kullanımına ilişkin yapılan analizde (TÜİK, 2014);

- 6-10 yaş aralığındaki çocukların; %48,2'sinin bilgisayar kullandığı, %36,9'unun internet kullandığı ve %11'inin cep telefonu kullandığı,
- 11-15 yaş arası çocukların; %73,1'inin bilgisayar kullandığı, %65,1'inin internet kullandığı ve %37,9'unun cep telefonu kullandığı belirlenmiştir.

TÜİK (2014) tarafından 6-10 yaş ve 11-15 yaş arası çocukların bilgisayar, internet ve cep telefonu kullanımına ilişkin veriler incelendiğinde, kullanım oranlarının oldukça yüksek

olması dikkat çekmektedir. Yüksek kullanım oranıyla birlikte, bilgisayar ve çeşitli aygıtların bünyesinde çalışan internet, çocukların oyun oynadığı, dünyayı keşfettiği ve bir şeyler öğrendiği güzel bir platformdur. Fakat şiddet, cinsellik, uyuşturucu vb. öğeleri içeren yasadışı sitelerin internet ortamında olması çocuklar için oldukça büyük risktir (Ateş ve Tokay, 2018). Çünkü suç öğrenilen bir davranış çeşididir (Bilici, 2017).

Bu sebeple çalışmadaki amaç, bilişim suçunun çocuk şüphelilerinin yani suça sürüklenen çocukların dağılımını inceleyerek, şüpheli profilinin ortaya konulması ve suçların yoğun yaşandığı yerlerin belirlenerek, ne tür önleyici tedbirlerin alınabileceğinin irdelenmesidir. Suça sürüklenen çocukların kimler olduğunu tanımalıyız, çünkü hedefimizi biliyor ve tanıyor, ancak onunla mücadele edebiliriz. Bu kapsamda geleceğimizin teminatı olan çocuklar ile ilgili bu çalışmadan elde edilen verilerin, ailelere, eğitimcilere, suç ve suçla mücadele konusundaki çalışmalara katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Bilişim ve Suç

Bilişim kavramı, kelime anlamı itibariyle, “İnsanoğlunun teknik, ekonomik ve toplumsal alanlardaki iletişimde kullandığı ve bilimin dayanağı olan bilginin, özellikle elektronik makineler aracılığıyla, düzenli ve ussal biçimde işlenmesi bilimi. Bilgi olgusunu, bilgi saklama, erişim dizgeleri, bilginin işlenmesi, aktarılması ve kullanılması yöntemlerini, toplum ve insanlık yararı gözeterek inceleyen uygulamalı bilim dalı.” olarak tanımlanmaktadır (Aydın, 1981). Söz konusu kavramın daha farklı ifadesi ise verinin, kullanıcısı için anlamlı, faydalı ve işlevli hale getirilmesi olup, bu süreçte teknolojinin gelişimiyle birlikte bilgisayar, internet ve sosyal medya kavramları da hayatımızdaki yerini almıştır. Bilgisayar, internet ve sosyal medyanın hayatımızı kolaylaştırdığı ve bilhassa iletişim alanında yeni bir çığır aştığı rahatlıkla ifade edilebilmektedir (Amichai-Hamburger ve Hayat, 2011). Fakat bilgisayar, internet ve sosyal medyanın amacına uygun kullanımı faydadaki ana unsur olup, kanunlarda belirtilen kısıtlar dışına çıkılması yani yasa ihlali olması durumunda, suç kavramı ortaya çıkmaktadır (Koç ve Kaynak, 2010).

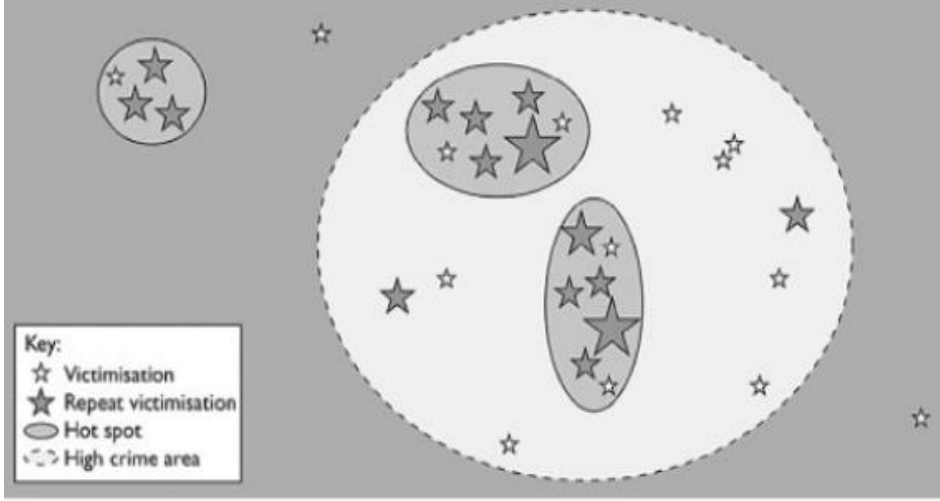
Bilişim alanındaki söz konusu sanal suç kavramı; bilişim suçları, siber suçlar, enformasyon suçları, elektronik suçlar, ağ suçları, bilgisayar suçları ve yüksek teknoloji suçları gibi isimlerle dünya genelinde tanımlanmaktadır (Clancy, 2007; Gercke, 2011; Gordon ve Ford, 2006). Dünya genelinde farklı isimlerle tanımlandığı üzere, bilişim suçları kolluk birimleri tarafından soruşturmasını yapmadaki zorluklar sebebiyle, suç alanında artan trendlerden biridir. Özellikle bilişim sistemlerinin kullanılması ile işlenen suçlarda, Dünya genelinde olduğu gibi Türkiye’de de büyük bir artış gözlemlenmektedir (Koçak ve Dandin,

2017). Bilişim suçları, kolluk kuvvetlerinin ve adli mercilerin neredeyse her gün karşılaştığı suç türleri arasına girmekte olup, bu türden suçların soruşturmasını yürütmek de bir o kadar zordur.

Toplumlarda mevcut düzenin ikamesini sağlamada kanunlar bir aracı olarak görev alır. Her toplumda mevcut kanunlara riayet etmeyerek, suç işleyen kişiler mevcuttur. Söz konusu suç kavramları evrensel olmayıp, kültüre ve toplum yapısına göre değişmekte olup, her yapıda suç profilleri topluma tehlike olarak görülüp, çeşitli ölçüde cezalarla ıslah etme tedbirine başvurulmaktadır (Güllü, 2014). Bu kapsamda da mevcut toplum düzeninin ikamesi adına, adli makamlar tarafından soruşturmalar yürütülmekte olup, özellikle son yıllarda Dünya genelinde de benzeri olduğu üzere, bilişim suçlarında artış gözlemlendiği belirlenmiştir (Ünver ve Canbay, 2010; Şamlı, 2010).

Bilişim suçları kapsamında hakkında adli işlem başlatılan suçlu profilleri incelendiğinde, özellikle 18 yaş altında çocuk olarak tanımlanan ve hukuktaki tabiriyle suça sürüklenen çocukların da mevcut olduğu belirlenmiştir (Ereş, 2009). Suç davranışı, öğrenilen bir davranış olup, suçu işleyenlerin henüz çocuk olarak isimlendirilen yaşta olması, yetişkinlere nazaran daha savunmasız olmaları, suçların anlam ve önemini yeterince kavrayamamaları toplumdaki ana problemler arasındadır (Kahya, 2015). Uyuşturucu, cinsellik, şiddet, kumar vb. birçok unsur internette bulunmaktadır (Yalçın ve Gürbüz, 2015). Yetişkinler, suçları bildikleri için suçun anlamını kavrayabiliyorken, çocukların için aynı durumu söylemek oldukça zordur. Çocuklar, suç ile ilgili çok bir şey bilmedikleri için hem mağduriyet yaşarlar, hem de kimi zaman suç işlenmesine sebebiyet vererek mağduriyet yaşanmasına sebep olurlar.

Bilişim suçlarının soruşturması, klasik suçlara göre daha zordur. Suç delillerinin ortaya konması ayrıca teknik bilgi gerektirmekle birlikte, sanal bireylerin varlığı ve farklı lokasyon kullanımı kısmi oranda şüphelilere erişimi engellemektedir. Bu sebeple bilişim suçların proaktif soruşturmalar yani suç olmadan suçu önleyici çalışmaların yapılması oldukça önemlidir. Proaktif suçla mücadele için hedefin bilinmesi gerekir, çünkü çoğu suç çeşidine bazı bölgelerde rastlanmazken, bazı bölgelerde ise oldukça sık rastlanmaktadır. İşte suç oranının fazla olduğu bölgeler, literatürde sıcak noktalar (Hotspots) olarak isimlendirilir (Ratcliffe, 2004).

Şekil 1. Suçta sıcak noktalar (Farrell ve Pease, 2017)

Şekil 1 incelendiğinde, beyaz yıldızla gösterilen mağduriyetlerin (Victimisation) az olduğu, koyu yıldızla simgelenen tekrarlanan mağduriyetlerin (Repeat Victimisation) sıcak noktalarda (Hotspots) fazla olduğu ve suçların ise genelde yüksek suç alanı (High Crime Area) olarak belirlenen bölgede işlendiği ifade edilmektedir (Farrell ve Pease, 2017).

Sıcak noktaların tespiti, özellikle suç işlenen alanların mercek altına alınabilmesi amacıyla, kolluk kuvvetleri için oldukça önemlidir (Patel ve ark., 2014). Çünkü sıcak noktalar teorisine göre, bazı yerlerde suç oranları fazlayken, diğer tarafta bazı yerlerde az olabileceği ve bunda da mekân / yer faktörünün etkin olduğu savunulmaktadır. (Eck ve ark., 2005).

Sıcak noktaların belirlendiği bir alanda, önleyici kolluk uygulamaları devreye girer. Bilişim suçlarındaki en temel olgu, kolluğun sorun ortaya çıkmadan önce yaptığı önleyici kolluk çalışmalarıdır. Çünkü suç işlenen alanlarda sık sık suçun tekrar ettiği görülecektir. Suçla mücadele etmek için önleyici tedbirlerin alınması bir gerekliliktir.

Araştırmanın Metodu

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bilgisayar ve internet kavramının yaygınlaşması ile birlikte, çocukların giderek daha küçük yaşlarda teknoloji ile tanıştığı bilinen bir gerçektir (Cömert ve Kayıran, 2010). Teknolojinin gelişimine paralel olarak hayatın her alanına giren bilişim sistemleri, özellikle çocuk denilecek ve henüz toplumdaki iyi-kötü kavramlarını ayırt etme saikinden yoksun olan kişilerin suça sürüklenmelerine neden olabilmektedir. Toplum sözleşmesinde (Rousseau, 2010) belirtildiği üzere, bireylerin birlikte yaşama arzuları sonucunda konulan kurallara aykırı davranma biçimi olan suç ile mücadele, toplumun ortak görevi olmakla birlikte, henüz vesayet altında çocukların suç işlemelerinin ve suça sürüklenmelerinin önlenmesi de bu

mücadelenin en önemli görevidir. Bu sebeple geleceğimizin teminatı olan çocukların, kontrolü en zor suç çeşidi olan bilişim alanında suça sürüklenmesi araştırmanın ana problemidir. Söz konusu problemin çözümü için bilişim alanında suça sürüklenen çocukların hangi yerleşim yerlerinde, hangi cinsiyetlerde ve hangi yaş aralığında yoğunlaştığı gibi sorularla suça sürüklenen çocuk profilinin sıcak noktalar teorisi ile ortaya konularak, kolluk, eğitici ve ebeveynlerin yapacağı suça sürüklenmeyi önleyici faaliyetlere destek vermek amaçlanmıştır. Çünkü, ancak çocuk suçlarındaki şüphelileri bilirsek, bununla mücadele edebilir ve suça sürüklenme eğilimini azaltabiliriz (Braga, 2005).

Literatürde bilişim suçları özelinde olmasa da genel çerçevede suçluluğunun yoğunlaştığı alanların tespitini yaparak, suç oranlarını azaltmayı amaçlayan bazı çalışmalarda;

- Weisburd ve ark. (2009) tarafından Washington özelinde çocuk suçluluğunun yoğunlaştığı alanların belirlenerek, suçlu profilinin ortaya konulduğu,
- Sherman (1995) tarafından suçla etkin mücadele etmek için suçların yoğunlaştığı alanların tespit edilmesi gerektiği,
- Tillet ve Sidebottom (2017) tarafından suçların genelde benzer bölgelerde tekrar etmesi sebebiyle, önleyici faaliyetlerle suç oranlarının azaltılabileceği,
- Wortley ve Smallbone (2006) tarafından çocuklara karşı cinsel istismarda bulunan suçluların profil özelliklerinin çıkarılmaya çalışılmasıyla, önleyici uygulamalar adına veri oluşturulduğu,
- Eck ve ark.(2005) tarafından çeşitli suçları içeren suçların yoğunlaştığı bölgelerin yer aldığı suç haritası çalışmasının yapılarak, suçu önleyici faaliyetlerde bu bölgelere ağırlık verilmesi gerektiğinin ifade edildiği belirlenmiştir.

Araştırmanın Örnekleme ve Veri Toplama Yöntemi

Bu çalışmada örneklem olarak kullanılan veriler, ülkemizde TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) tarafından jandarma ve polisin bilişim alanında suç işlediği iddiası ile işlem yaptığı suça sürüklenen çocuklardır.

Bu çalışmada 2012-2016 yıllarında, bilişim suçları kapsamında hakkında işlem yapılan 18 yaş altındaki suça sürüklenen çocuklar incelenmiştir. Çalışmada kullanılan veriler, TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) tarafından ham verinin paylaşılmaması sebebiyle, TÜİK (2016) sayfasından 2'li analiz yardımıyla alınmış olup, SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) programı ile analiz edilmiştir.

Araştırmanın Sınırlılığı

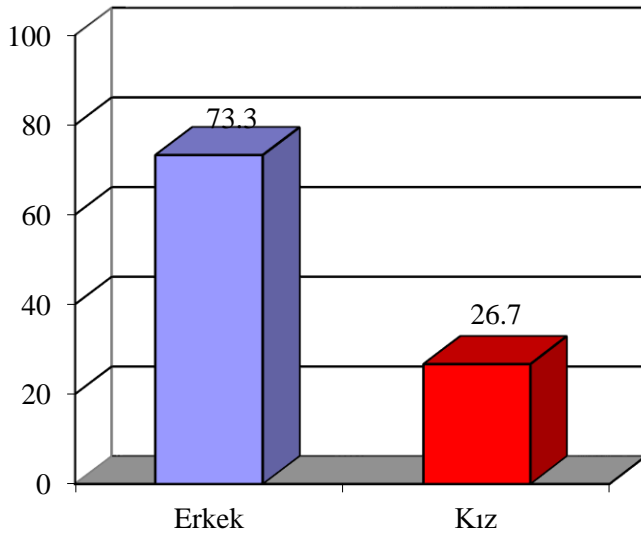
Araştırmanın sınırlılıkları aşağıda belirtilmiştir:

- Araştırmada kullanılan veriler, yalnızca 2012-2016 yıllarını ele alarak 5 yıllık dönemi analiz etmekte,
- Analiz kapsamına alınan verilerin, yalnızca polis veya jandarmaya yapılan resmi başvurulardan toplandığı, gerçek hayatta daha fazla çocuğun suça sürüklenmiş olabileceği değerlendirilmektedir.

Bulgular

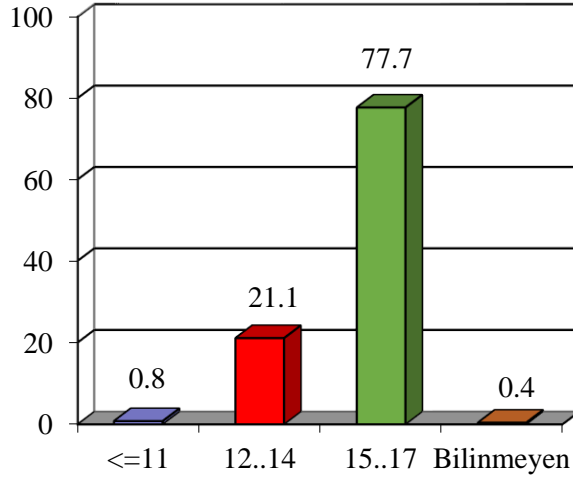
2012-2016 yılları arasında Türkiye örnekleminde bilişim suçları kapsamında suça sürüklenen çocukların sosyodemografik değişkenlerle (Cinsiyet, yaş, olayın yaşandığı zaman, yaşadığı yer, eğitim durumu, kiminle yaşadığı, güvenlik güçlerine daha önce gelip gelmediği, güvenlik güçlerince suça sürüklenen çocuğa ne işlem yapıldığı ve suç yoğunluğu olan iller) birlikte incelenmesiyle elde edilen bulgular aşağıda belirtilmiştir.

Bilişim suçlarındaki suça sürüklenen çocukların, %73,3'ünün (n:354) erkek ve %26,7'sinin (n:129) ise kız çocuklarından oluştuğu belirlenmiştir (Şekil 2).

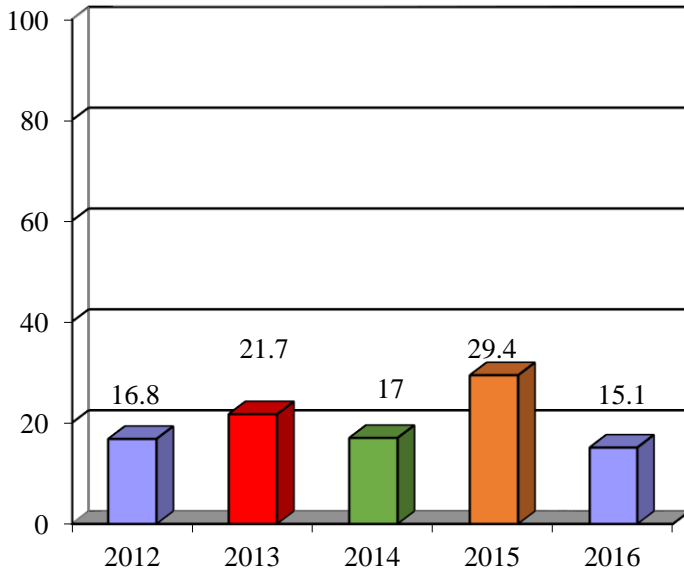
Şekil 2. Cinsiyet bazında suça sürüklenen çocuk

Suçta sürüklenen çocukların %0,8'inin (n:4) 11 yaş ve altı, %21,1'inin (n:102) 12-14 yaş arası, %77,7'sinin (n:375) 15-17 yaş arası çocuklardan oluştuğu, %0,4'ünün (n:2) ise yaş grubunun bilinmediği belirlenmiştir. Bulgular Şekil 3'te görülebilir.

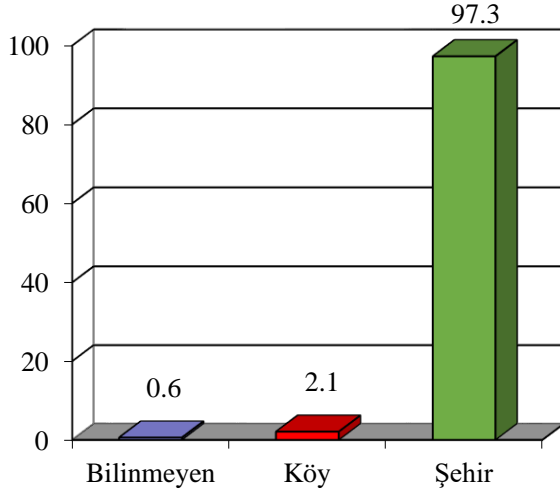
Şekil 3. Yaş bazında suça sürüklenen çocuk

Bilişim suçlarındaki suça sürüklenen çocukların yıllık dağılımına bakıldığında; %16,8'inin (n:81) 2012 yılında, %21,7'sinin (n:105) 213 yılında, %17'sinin (n:82) 2014 yılında, %29,4'ünün (n:142) 2015 yılında ve %15,1'inin (n:73) ise 2016 yılında suça sürüklendiği şekil 4'de görülmektedir.

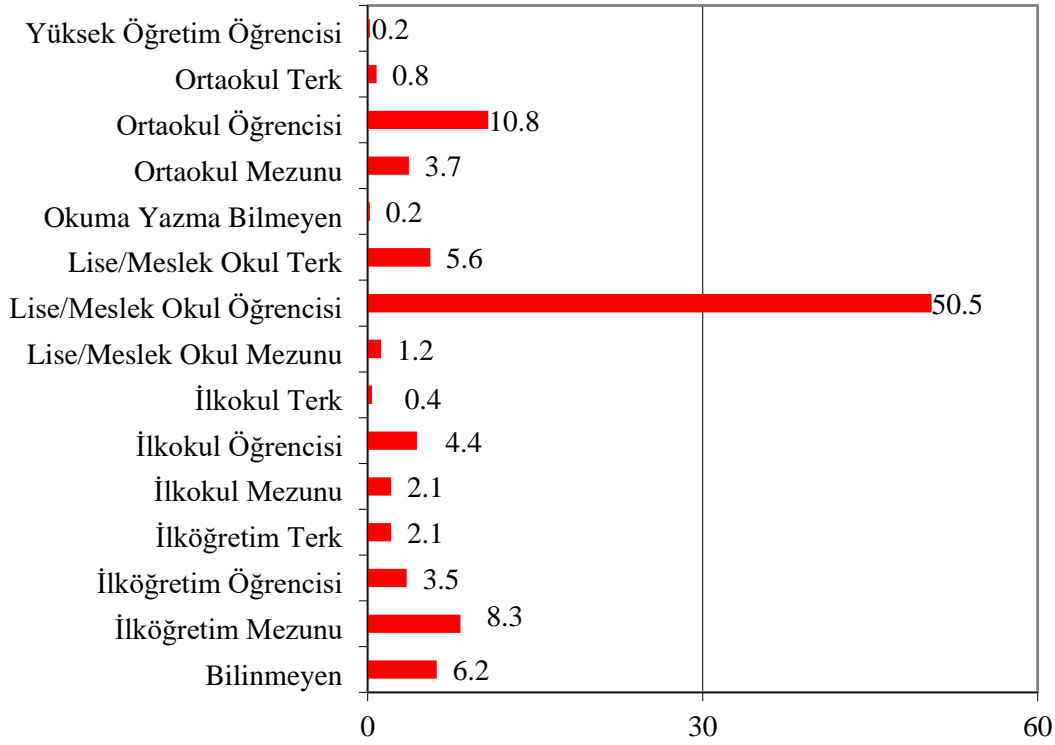
Şekil 4. Yıl bazında suça sürüklenen çocuk

Suça sürüklenen çocukların %97,3'ünün (n:470) şehirde yaşadığı, %2,1'inin (n:10) köyde yaşadığı ve %0,6'sı (n:3) hakkında ise kayıt bilgilerinde yaşadığı yer ile ilgili herhangi bir bilgi bulunmadığı belirlenmiştir (Şekil 5).

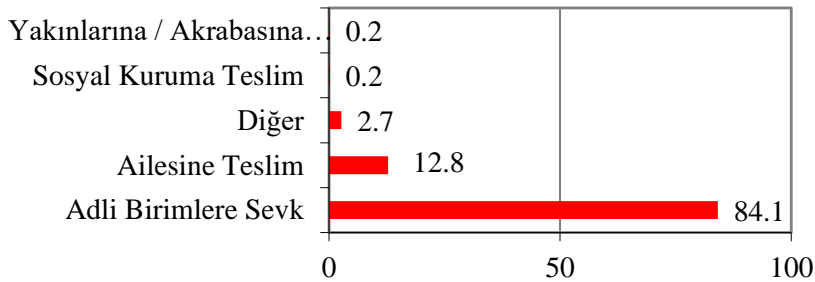
Şekil 5. Yaşadıkları yer cinsi bazında suça sürüklenen çocuk

Suça sürüklenen çocukların, şekil 6'da da gösterildiği gibi, %6,2'sinin (n:30) yaş grubunun sisteme işlenmediği, %8,3'ünün (n:40) ilköğretim mezunu olduğu, %3,5'inin (n:17) ilköğretim öğrencisi, %2,1'inin (n:10) ilköğretim terk, %2,1'inin (n:10) ilkokul mezunu, %4,4'ünün (n:21) ilkokul öğrencisi, %0,4'ünün (n:2) ilkokul terk, %1,2'sinin (n:6) lise ve dengi meslek okulu mezunu, %50,5'inin (n:244) lise ve dengi meslek okul öğrencisi, %5,6'sının (n:27) lise ve dengi meslek okulu terk olduğu, %0,2'sinin (n:1) okuma yazma bilmediği, %3,7'sinin (n:18) ortaokul mezunu, %10,8'inin (n:52) ortaokul öğrencisi, %0,8'inin (n:4) ortaokul terk, %0,2'sinin (n:1) yükseköğrenim öğrencisi olduğu belirlenmiştir

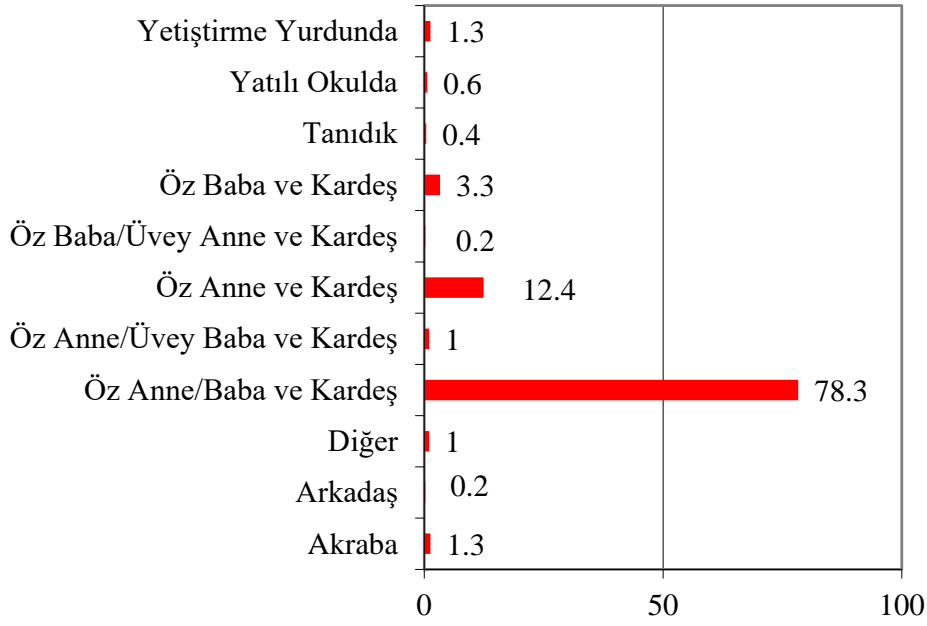
Şekil 6. Eğitim durumu bazında suça sürüklenen çocuk

Güvenlik birimleri tarafından yapılan işlem türü olarak, suça sürüklenen çocukların %84,1'inin (n:406) adli birimlere sevk edildiği, %12,8'inin (n:62) ailesine teslim edildiği, %0,2'sinin (n:1) sosyal kurumlara teslim edildiği, %0,2'sinin (n:1) yakınları ve akrabalarına teslim edildiği ve %2,7'sinin (n:13) de diğer kurum ve kişilere teslim edildiği belirlenmiştir (Şekil 7).

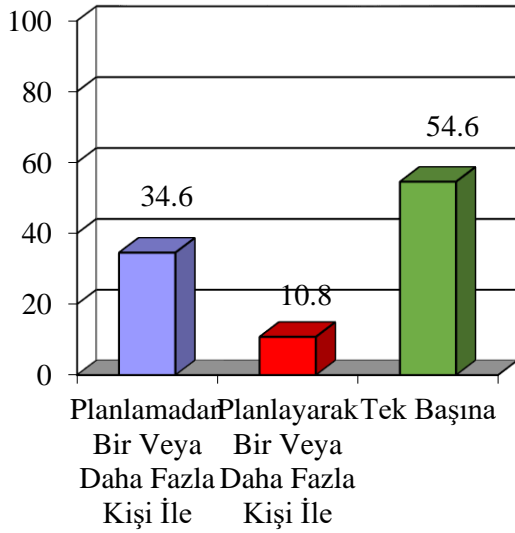
Şekil 7. Kollukta yapılan işlemler bazında suça sürüklenen çocuk

Şekil 8'de belirtildiği üzere, bilişim suçlarındaki suça sürüklenen çocukların %78,3'ünün (n:378) öz anne, öz baba ve kardeşe, %1'inin (n:5) öz anne, üvey baba ve kardeşe, %12,4'ünün (n:60) öz anne ve kardeşe, %0,2'sinin (n:1) öz baba, üvey anne ve kardeşe, %0,4'ünün (n:2) tanıdığıyla, %1,3'ünün (n:6) akrabalarıyla, %0,2'sinin (n:1) arkadaşıyla, %0,6'sının (n:3) yatılı okulda, %1,3'ünün (n:6) ise yetiştirme yurdunda ve %1'inin (n:5) ise diğer kişilerle kaldığı belirlenmiştir.

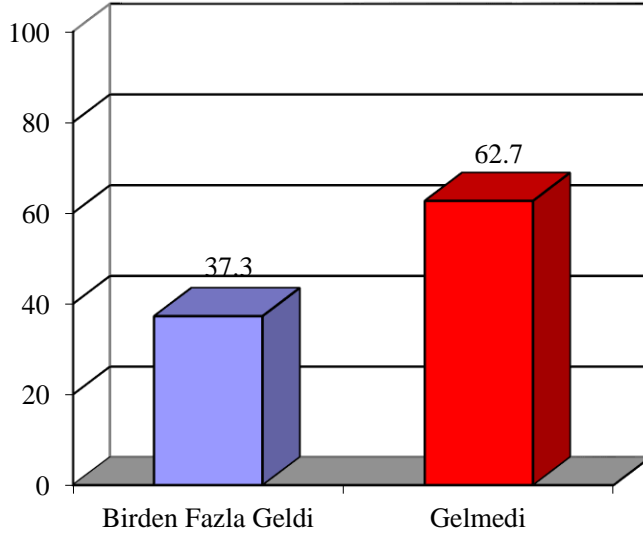
Şekil 8. Kimle yaşadıkları bilgisi bazında suça sürüklenen çocuk

Suç işleniş şekline göre, suça sürüklenen çocukların %54,6'sının (n:264) tek başlarına, %10,8'inin (n:52) planlayarak beraberindeki bir veya daha fazla kişiyle ve %34,6'sının (n:167) ise planlamadan beraberindeki bir veya daha fazla kişiyle bilişim suçu işledikleri belirlenmiştir (Şekil 9).

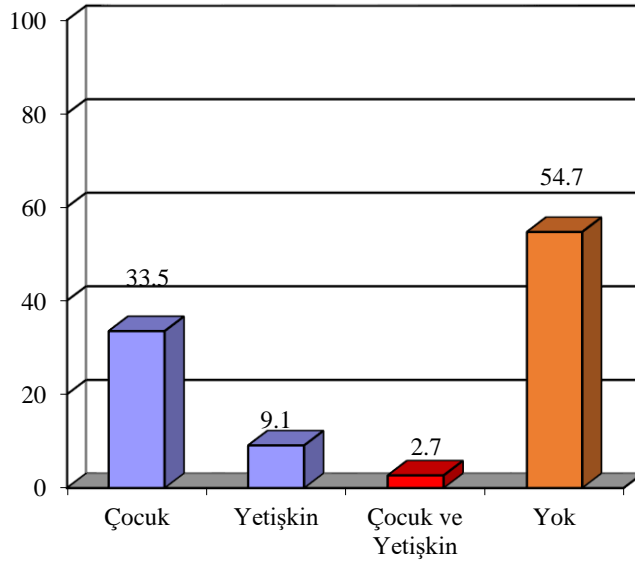
Şekil 9. Suç işleyiş şekilleri bazında suça sürüklenen çocuk

Şekil 10'da gösterildiği üzere güvenlik birimlerine geliş sayısına göre, suça sürüklenen çocukların %37,3'ünün (n:180) birden fazla kez geldiği ve %62,7'sinin (n:303) ise daha önceden güvenlik birimlerine gelmediği belirlenmiştir.

Şekil 10. Güvenlik birimlerine geliş sayısı bazında suça sürüklenen çocuk

Suçun işlenişine iştirak edenlere göre, suça sürüklenen çocukların %33,5'inin (n:162) çocukları, %9,1'inin (n:44) yetişkinleri, %2,7'sinin (n:13) çocuk ve yetişkinleri suça iştirak ettirdikleri ve %54,7'sinde (n:264) ise suça iştirak bulunmadığı belirlenmiştir (Şekil 11).

Şekil 11. Suçun işlenişine iştirak edenler

Suçta sürüklenen çocuk olaylarının yaşandığı 81 ildeki veriler analiz edilerek, olay sayısının en yoğun yaşandığı 15 il belirlenmiş ve bu iller de kendi arasında 3 seviye olacak şekilde gruplara ayrılmıştır (5 ve 6'ncı seviyedeki illerin suç oranlarının aynı olması sebebiyle, 5'erli olması planlanan gruplandırma, 1'inci seviyede 6 ili, 2'nci seviyede 4 ili ve 3'üncü seviyede 5 ili kapsayacak şekilde planlanmıştır.). Söz konusu illerdeki nüfus, toplam ülke nüfusunun %57,5'i olup, suça sürüklenen çocukların %60,7'sinin bu illerde yaşamakta olduğu belirlenmiştir (Tablo 1). Söz konusu tablo üzerinde, ülke nüfusu üzerindeki oranları ile suça sürüklenen çocukların oranları gösterilmiştir.

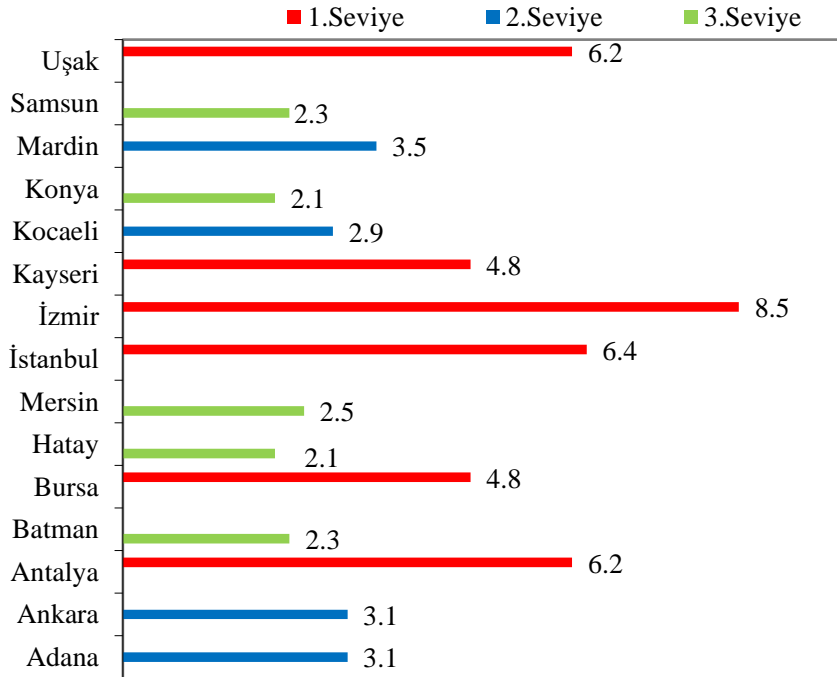
Tablo 1

Türkiye’de Bilişim Alanında Suça Sürüklenen Çocukların En Fazla Yaşadığı İller Kategorisi

Suç Derecesi	Şehir Sınıflandırması	Nüfus Oranı	Suçta Sürüklenen Çocuk Oranı
1.Seviye	İzmir, İstanbul, Antalya, Uşak, Bursa, Kayseri	%35,6	%36,9
2.Seviye	Mardin, Adana, Ankara, Kocaeli	%12,7	%12,6
3.Seviye	Mersin, Samsun, Batman, Konya, Hatay	%9,2	%11,2
Toplam		%57,5	%60,7

Suçta sürüklenen çocukların en yoğun yaşadıkları iller olarak ise şekil 12’de gösterildiği üzere; %8,5’i İzmir (n:41), %6,4’ü İstanbul (n:31), %6,2’si Antalya (n:30), %6,2’si Uşak (n:30), %4,8’i Bursa (n:23) ve %4,8’i Kayseri (n:23) illeri olarak belirlenmiştir.

Yapılan analizde suçta sürüklenen çocukların yoğun olarak yaşadığı illerin genel itibariyle nüfus yoğunluğu fazla olan iller olduğu, söz konusu illerde Türkiye nüfusunun %57,5’inin yaşadığı ve suçta sürüklenen çocukların ise %60,7’sinin bulunduğu belirlenmiştir (Tablo 1). Söz konusu değerler incelendiğinde, suç sayısı bazlı analizin çok ayırt edici olmadığı görülmüş ve bu sebeple nüfus oranlı analiz yapılarak sonuçlar tekrar değerlendirilmiştir.

Şekil 12. Suçta sürüklenen çocukların en yoğun yaşadığı 15 ilin oranları

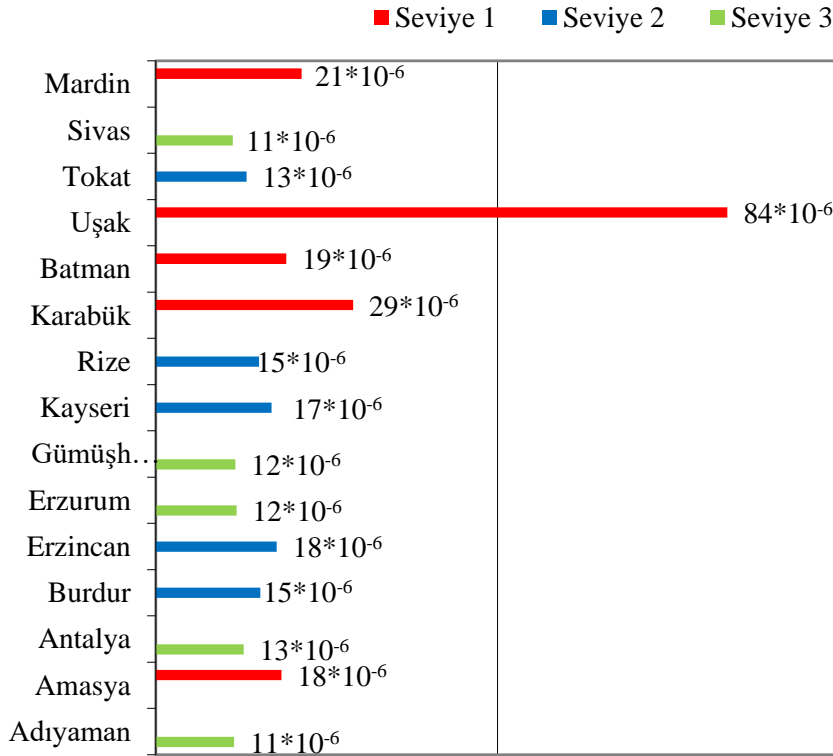
Suçta sürüklenen çocuk olaylarının yaşandığı 81 ildeki veriler analiz edilerek, nüfus yoğunluğunun, olay sayısına oranı alınarak, en yoğun 15 il belirlenmiş ve bu iller de kendi arasında yoğunluğa göre 3 seviye olacak şekilde gruplara ayrılmıştır (Tablo 2). Söz konusu illerdeki nüfus, toplam ülke nüfusunun %12'si olup, suça sürüklenen çocukların %35,2'sinin bu illerde yaşadığı belirlenmiştir (Tablo 2). Söz konusu tablo 2 üzerinde, il gruplarının ülke nüfusu üzerindeki oranları ile suça sürüklenen çocukların oranları gösterilmiştir. Bu kapsamda nüfusa oranlı ortalama mağduriyet oranı hesaplamak maksadıyla 2012-2016 yılları toplam suça sürüklenen çocuk sayısı, 2016 yılı nüfus verilerine oranlanarak, mağduriyetlerin nüfusa oranı belirlenmiştir. Türkiye geneli nüfustaki mağduriyet yoğunluğu $6,1 \cdot 10^{-6}$ ($483/79.814.871$) bulunmuştur. Elde edilen değerler Tablo 2'de gösterilmiş olup, Türkiye nüfusunun %2,9'una sahip 1. Seviye olarak gruplandırılan (nüfus yoğunluğuna göre) beş ilde, şüphelilerin %14,7'sinin (n:71) yaşadığı belirlenmiştir.

Tablo 2

Türkiye'de Bilişim Alanında Suça Sürüklenen Çocukların En Fazla Yaşadığı İller Kategorisi

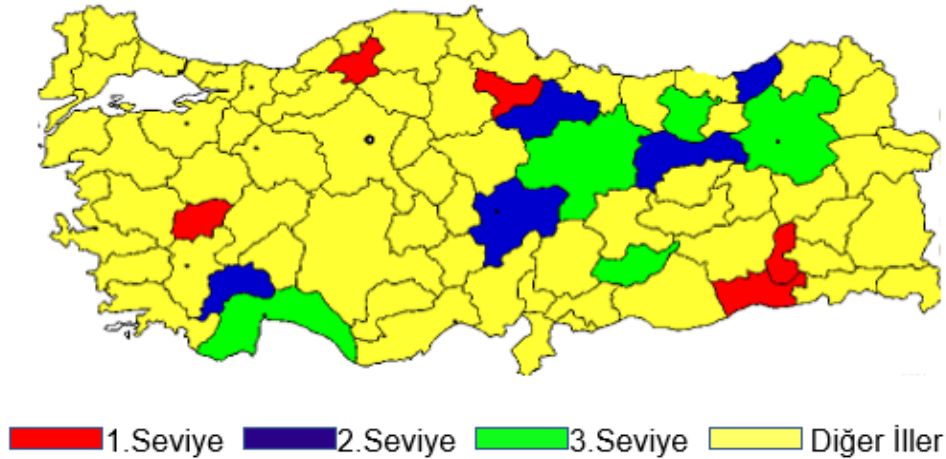
Suç Derecesi	Şehir Sınıflandırması	Nüfus Oranı	Suçta Sürüklenen Çocuk Oranı
1.Seviye	Amasya, Karabük, Batman, Uşak, Mardin	%2,9	%14,7
2.Seviye	Burdur, Erzincan, Kayseri, Rize, Tokat	%3,5	%9,1
3.Seviye	Adıyaman, Antalya, Erzurum, Gümüşhane, Sivas	%5,6	%11,4
Toplam		%12	%35,2

Mağduriyet oranı (Türkiye Ortalaması $6,1 \cdot 10^{-6}$) en yüksek olan 1.seviye iller arasında Uşak $84 \cdot 10^{-6}$ ($30/ 358.736$), Karabük $29 \cdot 10^{-6}$ ($7/242.347$), Mardin $21 \cdot 10^{-6}$ ($17/796.237$), Batman $19 \cdot 10^{-6}$ ($11/576.899$) ve Amasya $18 \cdot 10^{-6}$ ($6/376.351$) yer almakta olup, 2 ve 3'üncü seviye olarak gösterilen iller şekil 13'de gösterilmiştir.

Şekil 13. Suça sürüklenen çocukların en yoğun yaşadığı 15 ilin oranları (Nüfus oranına göre)

Tablo 2 ve Şekil 13’de belirtilen 3 grup ildeki nüfus yoğunluklu suça sürüklenen çocuk sayısı oranları, Türkiye haritası üzerine coğrafi yerleri işaretlenerek Şekil 14’de gösterilmiştir.

Şekil 14. Mağdur sayısı bazında sıcak noktalar (nüfus oranına göre)

Tartışma ve Sonuç

Bilişim teknolojilerinin etkin kullanımı, çocukların bilgi ve zihinsel gelişimi için avantaj sağlayan bir durumdur. Teknolojik aygıtlarla birlikte, öğrenmenin giderek daha kolay hale geldiği ve öğrenmedeki verimliliğin arttığına yönelik bir dizi çalışma mevcuttur

(Henderson ve ark., 2017; Ejikeme ve Okpala, 2017; Smyth, 2017). Fakat unutulmaması gereken en önemli nokta, bilişim teknolojilerindeki ağ ve bilgi güvenliği problemleridir (Arslan ve Bal, 2013). Ayrıca çocukların, günlük hayatta genelde aile himayesinde olmaları sebebiyle normal hayatta karşılaşmadığı sorunlarla, sanal ortamda karşılaşması ve suçu işleyen kişileri kendine rol model alması olasıdır. Bu sebeple savunmasız ve korumaya muhtaç olan çocuklar, suça işlemiş olsalar dahi bilişim teknolojilerinin en masum kurbanları olarak karşımıza çıkmaktadır.

Genel olarak suça sürüklenen çocukların kimler olduğunu bilebilirsek, suçla mücadele edebiliriz ve dolayısıyla suç oranlarını düşürerek, çocukların suç işlenmesine alet edilmesini önleyebiliriz. Bu kapsamda Türkiye örneğinde suça sürüklenen çocukların kimler olduğu incelendiğinde;

- Suça sürüklenen çocukların %73,3'ünün erkek çocuk olması sebebiyle, Türkiye'de erkek çocuklarının bilişim suçlarında kızlara nazaran daha fazla suç işleme eğiliminde olduğu,
- Suça sürüklenen çocukların %77,7'sinin 15-17 yaş arası çocuklardan oluştuğu, söz konusu 15-17 yaş arasındaki suça sürüklenen çocukların da %58'inin erkek olduğu,
- Kızlarda suça sürüklenen çocukların ağırlıklı olarak, 15-17 yaş aralığında olduğu gözlemlenirken, erkek çocuklarında ise ağırlıklı olarak 12-17 yaş aralığını kapsadığı ve bu sebeple erkek çocuklarının suçla daha erken yaşta tanıştığı,
- Suça sürüklenen çocukların %50,5'inin (n:244) lise ve dengi meslek okul öğrencisi ve %10,8'inin (n:52) ise ortaokul öğrencisi olduğu,
- Suça sürüklenen çocukların %97'sinin şehirde yaşadığı,
- Suça sürüklenen çocukların %78,3'ünün öz anne, öz baba ve kardeşleriyle birlikte yaşadığı,
- Suça sürüklenen çocukların %0,6'sının yatılı okul ve 1,3'ünün ise yetiştirme yurdunda yaşadığı belirlenmiş olup, yatılı okullar ile yetiştirme yurtlarının suça sürüklenmede etkisinin olmadığı,,
- Suça sürüklenen çocukların %54,6'sının bilişim suçunu tek başına işlediği,
- Suça sürüklenen çocukların %37,3'ünün güvenlik birimlerine birden fazla kez geldiği,
- Suçun işlenişine iştirak edenlere göre, suça sürüklenen çocukların %45,3'ünün çocukları veya yetişkinleri birlikte suçu işlemeye iştirak ettirdiği belirlenmiştir.

Yapılan birçok çalışma, kız çocuklarına nazaran erkek çocukların daha fazla oranda suça sürüklendiğini ifade etmekte olup (Altun ve ark., 2016; Aydın ve ark., 2005; Yağmur ve ark., 2004), elde edilen tespitler de paralellik göstermektedir. Cinsiyet bazında bilişim teknolojileri aygıtlarına sahip olmada anlamlı bir fark yokken, suç oranı bazında erkek çocuklarının oranlarının daha yüksek olmasının sebebinin; kız çocuklarına olan denetim ve kontrolün fazlalığı ile erkek çocuklarının suç işlemeye daha fazla meyilli davranışlar sergilemesi olduğu söylenebilir (TÜİK, 2014; Parlak ve Ekşi, 2017; Dirol ve ark., 2002; Güleç ve ark., 2001).

Elde edilen bulgulardaki önemli noktalardan biri de, suça sürüklenen çocukların %37,3'ünün güvenlik birimlerine birden fazla kez geldiği gerçeğidir. Bu durum suç olayının, süreklilik arz eden bir sorun haline geldiğinin de göstergesi durumundadır (Arifulloh ve ark., 2018; Baloian ve ark., 2017).

Suçta sürüklenen çocukların %45,3'ünün, diğer çocuk veya yetişkinleri de suça sürüklemeleri sebebiyle bilişim suçlarında, suçun sosyal çevreden öğrenilebilir ve hatta sosyal çevredeki kişilere de öğretilerildiği olduğu ortada olup, bazı çalışmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır (Nicholson ve Higgins, 2017; Jensen, 2017; Bao ve ark., 2014).

Ayrıca Hot spot noktalarının tespiti için 2 yöntem kullanılmıştır. 1'inci yöntemde suça sürüklenen çocuk sayıları dikkate alınarak yapılan analizde, Türkiye nüfusunun %57,5'lik kesiminde, mağdurların %60,7'sinin yaşadığı tespit edilmiştir. Şehir nüfusları da dikkate alınarak uygulanan 2.yöntemde ise Türkiye nüfusunun %12'lik kesiminde suça sürüklenen çocukların %35,2'sinin yaşadığı tespit edilmiştir. Bu kapsamda 2.yöntemin daha etkin olduğu tespitiyle yapılan haritalandırmada;

- Nüfusun %2,9'luk kısmında, suça sürüklenen çocukların %14,7'sinin 1.seviye suç alanlarında (Amasya, Karabük, Batman, Uşak ve Mardin) yaşadığı,
- Nüfusun %3,5'lik kısmında, suça sürüklenen çocukların %9,1'inin 2.seviye suç alanlarında (Burdur, Erzincan, Kayseri, Rize ve Tokat) yaşadığı,
- Nüfusun %5,6'lık kısmında, suça sürüklenen çocukların %11,4'ünün 3.seviye suç alanlarında (Adıyaman, Antalya, Erzurum, Gümüşhane ve Sivas) yaşadığı belirlenmiştir.

Söz konusu illere ait bilişim suçlarındaki suça sürüklenen çocuk verileri ile illerin gelişmişlik düzeyleri (0 orta düzey gelişmişliği ifade etmekte olup, sayısal veriler bu kapsamda ifade edilmiştir.) analiz edildiği takdirde (Gül ve Çevik, 2015);

- 1.seviye olarak belirlenen illerin, gelişmişlik düzeyleri incelendiğinde [(Amasya (-1,21), Karabük (-0,94), Batman (-2,09), Uşak (-1,11) ve Mardin (-1,60)], ortalamasının -1,39 olduğu,
- 2.seviye olarak belirlenen illerin, gelişmişlik düzeyleri incelendiğinde [(Burdur (-1,15), Erzincan (-1,53), Kayseri (1,21), Rize (-1,15) ve Tokat (-1,61)], ortalamasının -0,85 olduğu,
- 3.seviye olarak belirlenen illerin, gelişmişlik düzeyleri incelendiğinde [(Adıyaman (-2,17), Antalya (7,00), Erzurum (-1,17), Gümüşhane (-2,11) ve Sivas (-1,03)], ortalamasının 0,1 olduğu belirlenmiş olup, bu veriler incelendiğinde suç yoğun illerin (Antalya ve Kayseri hariç), aynı zamanda gelişmişlik düzeyleri düşük iller olduğu ve illerin gelişmişlik düzeyi ile suç yoğunluğu arasında doğru orantı olduğu belirlenmiştir. Antalya ve Kayserinin ise gelişmiş olmalarına karşın, göç alan şehirler olmasının sonuçta etkili olduğu değerlendirilmektedir (TÜİK, 2017).

Çocukların suça sürüklenerek, bilişim alanında şüpheli pozisyonuna düşmesi durumu, çocukların yetişkinlere nazaran yaptıklarının suç olgusunu yeterince bilmemeleri sebebiyle aynı zamanda mağduriyettir. Çünkü suç öğrenilen bir davranış olmakla birlikte (Akers ve Jensen, 2011), söz konusu mağduriyetin en aza indirilmesi maksadıyla;

- Önleyici kolluk faaliyetlerine özellikle suç yoğunluğu oranı yüksek illerde ağırlık verilerek, sanal devriye gibi faaliyetlerle işlenen suçlarda, önleyici yöntemlere ağırlık verilerek, proaktif bir tutum izlenmesinin fayda sağlayacağı,
- İllerin gelişmişlik düzeyi ile çocukların bilişim alanında suça sürüklenmesi arasında ters bir ilişki olduğu, suç yoğunluklarının genelde gelişmişlik seviyesi az veya fazla göç alan illerde olduğu ve bu sebeple toplumun gelişmişlik düzeyinin artırılmasının suç oranlarını azaltacağı,
- Suça sürüklenen çocuk olaylarının % 77,7 oranla en fazla yaşandığı 15-17 yaş aralığı öncesinde, ortaokul müfredatına internet güvenliği, siber zorbalık, bilişim ve siber suç farkındalığını sağlayacak eğitimler verilmesi,
- Suça sürüklenen çocukların %37,3'ünün güvenlik birimlerine birden fazla kez gelmesi, mağduriyetin tekrarlandığının en büyük işareti olup, tekrar eden olaylarda çocukların, gerektiğinde devlet kontrolünde olan yetiştirme yurtlarına yerleştirilebilmeleri için yasal düzenlemenin yapılması,
- Suça sürüklenen çocukların %45,3'ünün, diğer çocuk veya yetişkinleri de suça sürüklemeleri sebebiyle, özellikle aileler, eğiticiler ve kolluk kuvvetlerinin önleyici uygulamalarının ve tedbirlerinin suç oranlarını azaltacağı,

- Kolluk kuvvetleri tarafından ailelerin ve çocukların bilinçlendirilerek, toplumda suç farkındalığının oluşturulması ve suçu önlemek amacıyla, kolluğun sanal ortamda işlenen suçlarla ilgili teknik imkan ve kabiliyetleri hakkında kamuoyuna çeşitli vasıtalarla bilgilendirme yapılması önerilebilir.

Kaynakça

- Acar, G., Demir, A., Görmez, D. ve Keser, İ. (2015). Aile ve çocuk suçluluğu ilişkisi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 2:24.
- Akers, R. L., & Jensen, G. F. (Eds.). (2011). *Social learning theory and the explanation of crime* (Vol. 1). Transaction Publishers.
- Altun, H., Şahin, N., Fındıklı, E. ve Sınır, H. (2016). Suça sürüklenen çocukların suç tipleri, sosyodemografik ve klinik özellikleri. *Adli Tıp Dergisi*, 196-204.
- Amichai-Hamburger, Y. ve Hayat, Z. (2011). The impact of the internet on the social lives of users: a representative sample from 13 countries. *Computers in Human Behavior*, 27(1):585-589.
- Ateş, E. C. ve Tokay, A. (2018). Sosyal Ağ (Medya) Kullanımı ve Suç Mağduriyeti. *Online Journal Of Technology Addiction & Cyberbullying*, 5(1): 1-33.
- Arifulloh, A., Prasetyo, T. ve Wahyuningsih, S. E. (2018). Guidance to the Children Who Repeat Criminal Actions based on Justice Value. In *The 3rd International Conference and Call for Paper* 1(1).
- Arslan, M. ve Bal, I. (2013, Mayıs). *İnternet Ortamında Karşılaşılan Olası Tehditlere Karşı Üniversite Öğrencilerinin Farkındalık Düzeyinin Ölçülmesi*. 1st International Symposium on Digital Forensics and Security (ISDFS'13), Elazığ.
- Aydın, B., Turla, A., Kocakaya, M. ve Karaarslan, B. (2005). Samsun'da 2004 yılında suç işlediği iddia edilen çocukların sosyodemografik özellikleri. *Adli Psikiyatri Dergisi*, 2: 5- 13.
- Aydın, K. (1981). *Bilişim Terimleri Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayını, Ankara, 26.
- Baloian, N., Bassaletti, C. E., Fernández, M., Figueroa, O., Fuentes, P., Manasevich, R. ve Vergara, M. (2017, Nisan). Crime prediction using patterns and context. In *Computer Supported Cooperative Work in Design (CSCWD), 2017 IEEE 21st International Conference on* (pp. 2-9). IEEE.
- Bao, W. N., Haas, A., Chen, X. ve Pi, Y. (2014). Repeated strains, social control, social learning, and delinquency: Testing an integrated model of general strain theory in China. *Youth & Society*, 46(3), 402-424.
- Bilici, İ. E. (2017). İnfomal öğrenme, çocuk ve suç olgusu. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (37):21-31.
- Braga, A. A. (2005). Hot spots policing and crime prevention: a systematic review of randomized controlled trials. *Journal of Experimental Criminology*, 1(3): 317-342.
- Brown, M. E. ve Treviño, L. K. (2014). Do role models matter? An investigation of role modeling as an antecedent of perceived ethical leadership. *Journal of Business Ethics*, 122(4), 587-598.
- Clancy, T.K. (2007). *Combating Cyber Crime: Essential Tools and Effective Organizational Structures*. National Center for Justice and the Rule of Law University of Mississippi School of Law, 2: 1-55.

- Çocuk Koruma Kanunu, T. C. Resmi Gazete, 15 Temmuz 2005, sayı: 5395.
- Cömert, I. T. ve Kayıran, S. M. (2010). Çocuk ve ergenlerde internet kullanımı. *Çocuk Dergisi*, 10(4): 166-170.
- Dirol, F., Cantürk, G., ve Küçüker, H. (2002). 1997- 1999 yıllarında elazığ ili adli tıp şube müdürlüğünde farik ve mümeyyizlik muayenesi yapılan olguların değerlendirilmesi. *Klinik Adli Tıp*, 2: 43-46.
- Eck, J., Chainey, S., Cameron, J. ve Wilson, R. (2005). *Mapping Crime: Understanding Hotspots*. National Institute of Justice, 1-70.
- Ejikeme, A. N. ve Okpala, H. N. (2017). Promoting Children's learning through technology literacy: challenges to school librarians in the 21st century. *Education and Information Technologies*, 22(3), 1163-1177.
- Farrell, G. ve Pease, K. (2017). *Preventing repeat and near repeat crime concentrations*. *Handbook of Crime Prevention and Community Safety*, (2.Baskı). İngiltere: Routledge.
- Figen, E. (2009). Toplumsal bir sorun: suçlu çocuklar ve ailenin önemi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 17(17).
- Gercke, M. (2011). *Understanding cybercrime: a guide for developing countries*. International Telecommunication Union (Draft), 11-15, 356.
- Gordon, S. ve Ford, R. (2006). On the definition and classification of cybercrime. *Journal in Computer Virology*, 2(1), 13-20.
- Gül, E. ve Çevik, B. (2015). 2013 Verileriyle Türkiye'de İllerin Gelişmişlik Düzeyi Araştırması. https://ekonomi.isbank.com.tr/UserFiles/pdf/ar_07_2015.pdf (Erişim Tarihi 14/07/2018).
- Güleç G., Yenilmez Ç., Balcı Y.G. ve Seber G. (2001). Çocuk suçluluğunda sosyodemografik özellikler. *Klinik Adli Tıp*, 1: 69- 80.
- Güllü, İ. (2014). Suç olgusuna teorik ve eleştirel bir yaklaşım. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, (3):104-107.
- Henderson, M., Selwyn, N. ve Aston, R. (2017). What works and why? Student perceptions of 'useful' digital technology in university teaching and learning. *Studies in Higher Education*, 42(8), 1567-1579.
- Işıқтаç, Y. (1999). Sosyolojik açıdan çocuk suçluluğu ve bir hukuk devleti olan türkiye'de devletin cezalandırma yetkisini kullanım biçimi. *Mevzuat Dergisi*, 2(13): <http://www.mevzuatdergisi.com/1999/01a/01.htm> (Erişim Tarihi 14/12/2017).
- Jensen, G. (2017). Taking social learning global: micro-macro transitions in criminological theory. In *Social learning theory and the explanation of crime* (pp. 15-44). Routledge.
- Kahya, Y. (2015). Suç teorileri ışığında türkiye'de kaçakçılık olgusu: toplumsal nedenleri, boyutları ve algısı. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(3):159-178.
- Koç, S. ve Kaynak, S. (2010). *Bilişim Suçları Bağlamında Yeni Medya Olarak İnternet ve Kişisel Güvenlik*. Akademik Bilişim Konferansı, 1-43.

- Koçak, H. ve Dandin, A. N. (2017). Toplumsal ve yönetsel alanda bilişim teknolojilerinin kriminal etkileri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1):137-152.
- Kurtuluş, A., Salman, N., Günbet, G., Boz, B., Cenger, C. D. ve Acar, K. (2009). Denizli ilinde 12-15 yaş arasındaki suça sürüklenen çocukların sosyodemografik özellikleri. *Pamukkale Tıp Dergisi*, 2(1):8-14.
- Nicholson, J. ve Higgins, G. E. (2017). Social structure social learning theory: preventing crime and violence. In *Preventing Crime and Violence* (pp. 11-20). Springer, Cham.
- Parlak, S. ve Ekşi, H. (2017). Suça sürüklenmiş kız çocuklarının ahlaki kimlikleri ve suça yönelik algılarının feminist etik bağlamında incelenmesi. *Fe Dergi Feminist Eleştiri*, 9(1):55-70.
- Patel, K., Thakkar, P., Patel, L. ve Parekh, C. (2014). GIS based decision support system for crime mapping, analysis and identify hotspot in Ahmadabad City. *International Journal of Modern Engineering Research (IJMER)*, 4(1):32-35.
- Polat, O. (2004). *Kriminoloji ve Kriminalistik Üzerine Notlar*. (1. Baskı). 189-207, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ratcliffe, J. H. (2004). The hotspot matrix: A framework for the spatio-temporal targeting of crime reduction. *Police practice and research*, 5(1): 5-23.
- Rousseau, J. J. (2010). *Toplum Sözleşmesi* (Ç: V. Günyol). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Sherman, L. W. (1995). Hot spots of crime and criminal careers of places. *Crime and Place*, 4:35-52.
- Smyth, C. (2017). Maximising advantage in the preschool years: Parents' resources and strategies. *Australasian Journal of Early Childhood*, 42(3), 65.
- Şamlı, R. (2010). Türk ve Dünya hukukunda bilişim suçları. *Akademik Bilişim*, 91-103.
- Tilley, N. ve Sidebottom, A. (Eds.). (2017). *Handbook of crime prevention and community safety*. Second Edition, Taylor & Francis.
- Tüik (2014). *İstatistiklerle Çocuk*. Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, Ankara. http://www.tuik.gov.tr/IcerikGetir.do?istab_id=269 (Erişim Tarihi: 27.02.2018).
- Tüik (2016). *Güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuk istatistikleri*. <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=98&locale=tr> (Erişim Tarihi: 20.02.2018).
- Tüik (2017). *Göç istatistikleri*. http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?alt_id=1067 (Erişim Tarihi: 10.07.2018).
- Ünver, M. ve Canbay, C. (2010). Ulusal ve uluslararası boyutlarıyla siber güvenlik. *Elektrik Mühendisliği Dergisi*, 438: 94-103.
- Weisburd, D., Morris, N. A., ve Groff, E. R. (2009). Hot spots of juvenile crime: A longitudinal study of arrest incidents at street segments in Seattle, Washington. *Journal of Quantitative Criminology*, 25(4):443.
- Wortley, R. ve Smallbone, S. (2006). Applying situational principles to sexual offenses against children. *Crime prevention studies*, 19: 7-35.

Ateş, E.C. ve Saluk, A. (2018). Bilişim Suçları Kapsamında Suça Sürüklenen Çocukların İncelenmesi. *Humanitas*, 6(12), 154-176

Yağmur F., Renklidağ T. ve Cantürk G. (2004). Ankara Üniversitesinde 1992- 2002 yılları arasında yapılan farik ve mümeyyizlik muayenelerinin değerlendirilmesi. *Adli Psikiyatri Dergisi*, 1: 15-20.

Yalçın, N. ve Gürbüz, F. (2015, Şubat). *Sosyal ağlarda işlenen suçlar, Facebook sosyal ağı örneği*. Akademik Bilişim Konferansı, Eskişehir.